

ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ НА ПРИКЛАДІ ПЕЧЕНІЗЬКОГО ВОДОСХОВИЩА

*Бурченко С.В., студентка 6 курсу
Харківського національного університету
ім. В.Н. Каразіна
Максименко Н.В., к. геогр.н., доцент
ХНУ ім. В.Н. Каразіна, науковий керівник
м. Харків, пл. Свободи, 6, Україна
maxymenko@karazin.ua*

Термін «екосистемні послуги» став популярним після масштабного дослідження впливу людської діяльності на навколишнє середовище (Millenium Ecosystem Assessment), яке в 2001-2005 роках проводилося більш 1360 вченими з усього світу під егідою Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP). Екосистеми надають суспільству певні послуги – забезпечують природне очищення водних ресурсів, знижують ризик повені та інших несприятливих природних процесів (зсуви, селі і т.п.), забезпечують сталий розвиток у секторі сільського господарства. Економічні витрати на збереження та підтримку функціоналу екосистем набагато менші, ніж збитки у разі їх втрати або зниження якості виконуваних функцій. Печенізьке водосховище (Харківська область) за способом утворення – річкове долинене, створене підпором річки Сіверський Донець греблею, і займає заплаву і частково піщану тераси. Печенізьке водосховище ставитися до категорій середніх і неглибоких штучних водойм.

Для Печенізького водосховища виділено такі основні екологічні послуги, які воно надає:

- регулювальні: секвестрація вуглецю та регулювання клімату; очищення води та повітря. Частина прибережної території водосховища (переважно, що не використовується у цілях рекреації) являє собою заболочені ділянки та болота;
- забезпечувальні: продукти харчування (в т.ч. водні біоресурси – промисловий вилов та любительська рибалка), прісна вода;
- культурні: територія є привабливим місцем відпочинку та рекреації;
- підтримувальні: первинна продукція, середовище існування живих організмів, кругообіг речовин.

На сьогодні розроблено значну кількість підходів до оцінки та розрахунку вартості екосистемних послуг. Методологічні проблеми виникають через те, що екосистемні послуги, як правило, не продаються на ринках і, таким чином, не «розкривають» свою грошову цінність по відношенню до звичайних економічних товарів і послуг. Основними групами є методи ринкової вартості, та не ринкової вартості, умовного оцінювання. Вартість кожної послуги можна розрахувати в декілька способів. Ідеальним є поєднання оцінок ринкової вартості, яка дає можливість розрахувати у грошовому еквіваленті вартість використання та існування екосистеми, з визначенням умовної вартості та соціальної цінності, яка визначається шляхом опитування місцевого населення. У даному дослідженні для кожної окремої послуги доцільно обрано декілька найбільш відповідних методів (табл.1).

Таблиця 1.

Тип послуги	Функції екосистеми	Методи оцінки
Регулювальні	Регулювання мікроклімату місцевості Регулювання стоку	Метод альтернативної вартості
Забезпечувальні	Прісна вода Промисловий вилов водних біоресурсів Любительська рибалка Зрошування	Метод ринкової вартості Метод альтернативної вартості Метод витрат на заміну
Культурні	Рекреація – бази відпочинку Яхтовий спорт Естетична цінність ландшафтів	Метод дорожніх витрат Метод ринкової вартості Метод гедонічного ціноутворення

Таким чином, найбільш доступними для розрахунку є забезпечувальні та культурні послуги. Визначити вартість регулювальних послуг можливо, проте результат розрахунку буде мати приблизний характер. Для всіх обраних методів необхідно мати значну кількість даних. Розрахунок вартості підтримувальних функцій може носити лише умовний характер, оскільки перевести його у ринкову вартість досить складно.